

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Oude Dorpsweg 106-108 (Jabbeke, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2019A507
Februari 2020

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Aaron Willaert, Floortje Heirman

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2020

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	7
1.1	Administratieve gegevens	7
1.2	Onderzoeksoopdracht.....	9
1.2.1	Doelstelling.....	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein	10
1.3	Werkwijze en strategie	11
1.3.1	Methode	11
1.3.2	Fysisch geografische situatie	11
1.3.3	Historische context en bekende archeologie.....	11
1.3.4	Archeologische indicatoren	11
1.3.5	Verstoringshistoriek.....	12
1.3.6	Introductie tot het projectgebied.....	13
1.3.6.1	Ruimtelijke situering.....	13
1.3.6.2	Geplande werken.....	14
1.4	Assessmentrapport.....	16
1.4.1	Fysisch geografische en geologische situatie	16
1.4.1.1	Landschappelijke situering	17
1.4.1.2	Tertiaire lithostratigrafie	21
1.4.1.3	Quartaire lithostratigrafie	22
1.4.1.4	Bodemvormingsprocessen	23
1.4.2	Historische en archeologische voorkennis.....	24
1.4.2.1	Overzicht van de gekende archeologische waarden	24
1.4.2.2	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	31
1.4.2.3	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen	33
1.4.2.4	Huidige gebruik en verstoringen.....	36
1.5	Synthese	40
2	Bibliografie.....	42

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt).....	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt). 8	
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).....	13
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).....	14
Figuur 5: Verkavelingsplan (bron: opdrachtgever).....	15
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	18
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	18
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).	19
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	19
Figuur 10: Profiellijn hoogteverloop, NO-ZW (Bron: Geopunt).....	20
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	21
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	22
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).....	23
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt).	24
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Heraldische Kaart van het Brugse Vrije, kopie van Pieter Claeissens, 1597 (Bron: Kaartenhuis Brugge).	33
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).....	34
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	34
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).....	35
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).....	36
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1989 (Bron: Geopunt).....	37

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).....	37
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).....	38
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).....	38
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).....	39

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.....7

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....16

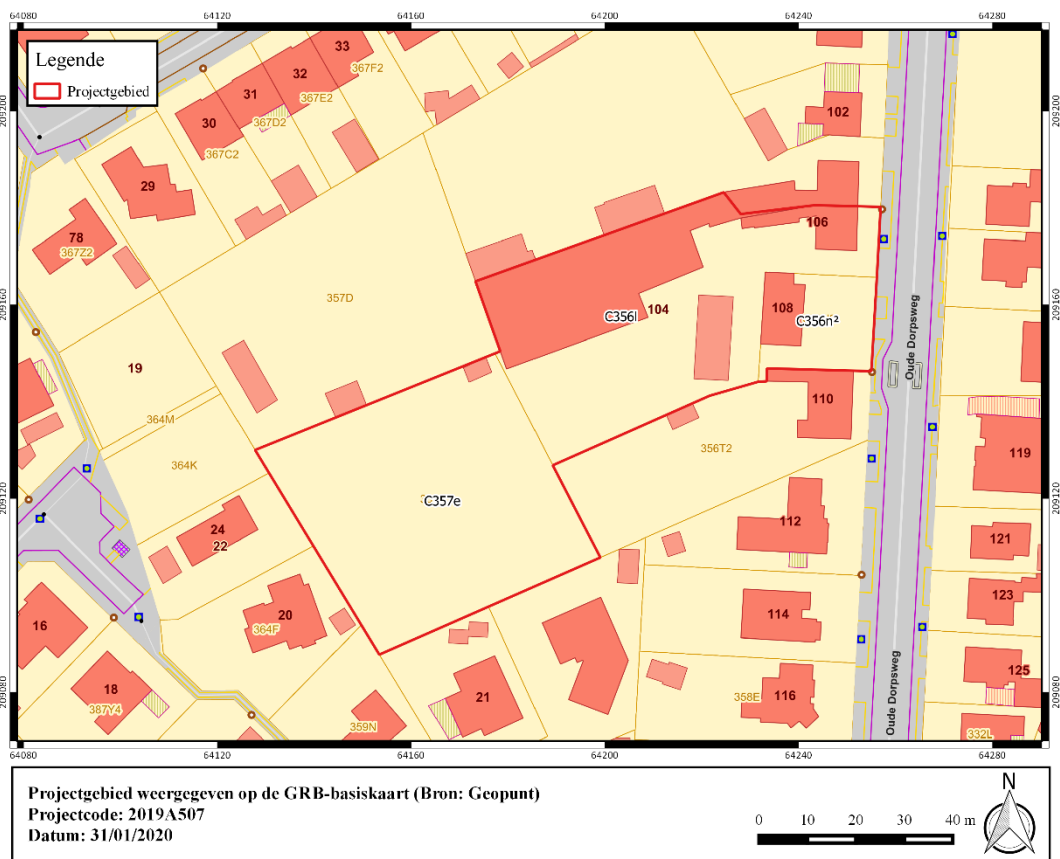
1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

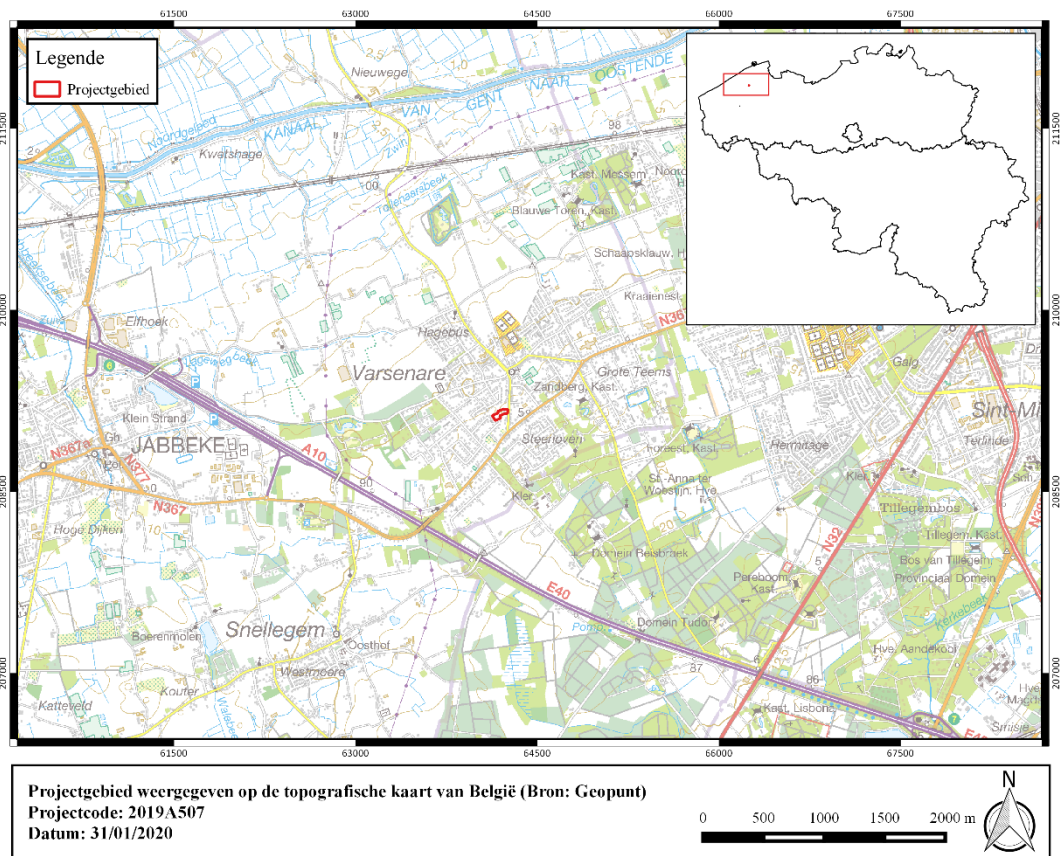
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Jabbeke
	Deelgemeente	Varsenare
	Postcode	8490
	Adres	Oude Dorpsweg 106-108 8490 Varsenare
	Toponiem	Oude Dorpsweg 106-108
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	$X_{\min} = 64113$ $Y_{\min} = 209079$ $X_{\max} = 64278$ $Y_{\max} = 209193$
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Jabbeke, Afdeling 4, Sectie C, nr's: 357e, 356l, 356n ² Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Wouter Van Goidsenhoven (erkend archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Floortje Heirman (archeoloog) Elke Ghyselbrecht (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt).

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn te bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd deels als woongebied en deels al woonuitbreidingsgebied. Het onderzoeksterrein situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 5438 m²; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel onmogelijk voorafgaand aan het aanvragen van de omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden. Momenteel is bebouwing en verharding aanwezig binnen de contour van het plangebied die respectievelijk gesloopt en verwijderd dient te worden, conform de sloopvoorwaarden opgenomen in het Programma van Maatregelen.

Daarom wordt geadviseerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Jabbeke Oude Dorpsweg 106 werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart

1.3.3 Historische context en bekende archeologie

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed¹ geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare

¹ <https://cai.onroerenderfgoed.be/>

fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen zoals:

- Heraldische Kaart van het Brugse Vrije, 1597
- Ferrariskaart, 1771-1777
- Atlas der Buurtwegen uit ca. 1840
- Kadasterkaart van Philippe-Christian Popp, 1842-1879
- Topografische kaart van België, 1911

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstering van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971.²

² <http://www.geopunt.be/>

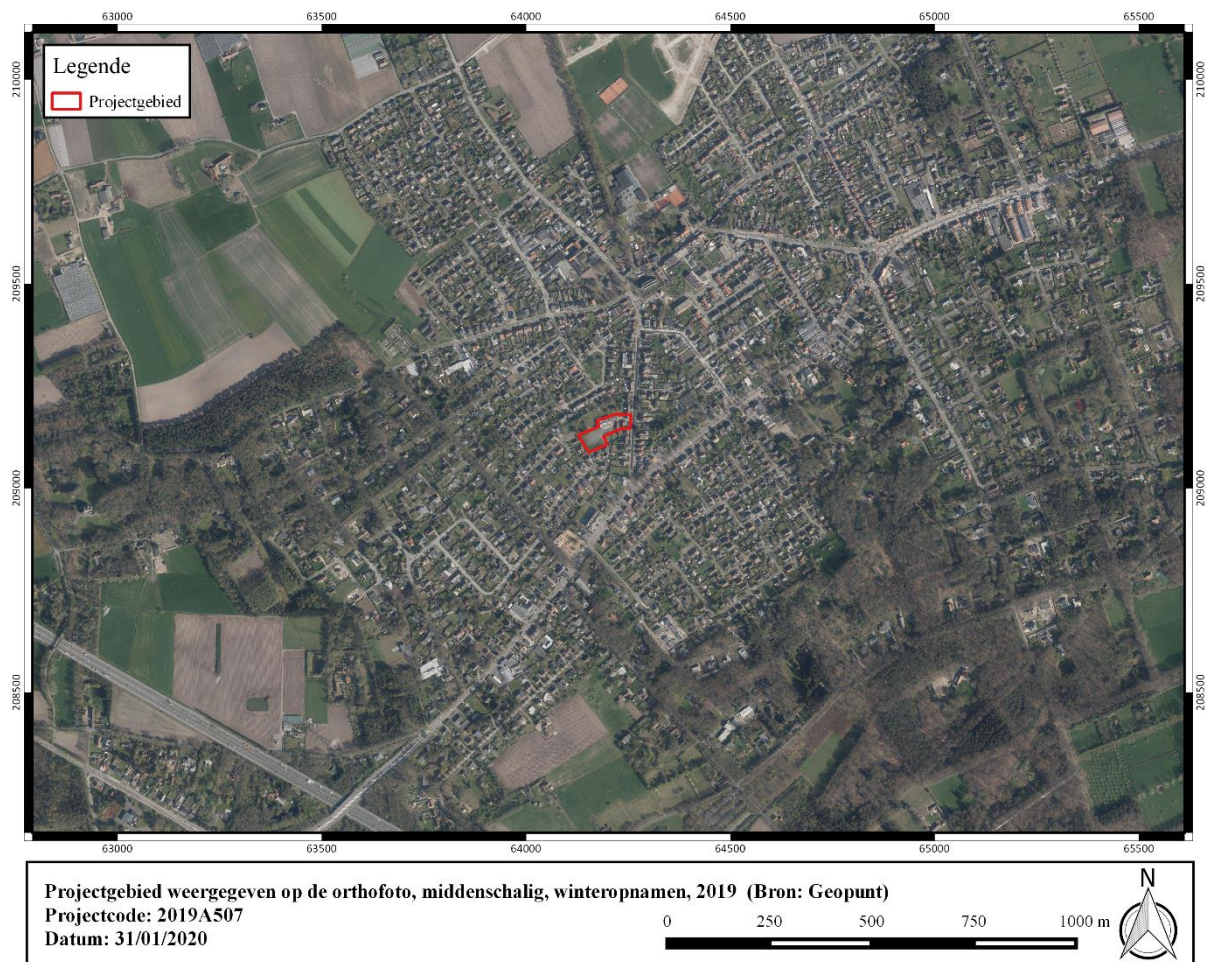

1.3.6 Introductie tot het projectgebied

1.3.6.1 Ruimtelijke situering

Het onderzoeksterrein is gelegen in Varsenare, deelgemeente van Jabbeke, in de provincie West-Vlaanderen. Varsenare is een woongemeente gelegen langs de Gistelsesteenweg op 6 km ten westen van Brugge. De gemeente grenst in het noorden aan Houthave, Meetkerke en Stalhille, in het westen aan Jabbeke, in het zuiden aan Snellegem en in het oosten aan Sint-Andries.

Het onderzoeksterrein grenst ten oosten aan de Oude Dorpsweg, ter hoogte van huisnummers 106-108, op zo'n 350 meter ten zuiden van de huidige dorpskern van Varsenare. Het plangebied beslaat een oppervlakte van ca. 5438 m² en omvat percelen 357e, 356l en 356n² van afdeling 4, sectie C. De noordelijke zijde van het plangebied wordt uitgemaakt door percelen 356s2 en 357d; de oostelijke grens sluit aan bij de Oude Dorpsweg; de zuidelijke grens wordt bepaald door percelen 359p, 359r en 356t2; en de westelijke grens wordt uitgemaakt door percelen 364f en 364l. Het plangebied ligt nabij de Foyeinbeek die in noordwestelijke richting stroomt.

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2 Geplande werken

1.3.6.2.1 Bestaande toestand

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt 5437 m². Op heden is ca. 1240 m² van het terrein bebouwd. Deze bebouwing neemt de vorm aan van twee woningen en een bedrijfsgebouw. Het overige deel van het terrein is quasi integraal verhard en in gebruik als stockagezone. Enkel aan de westelijke en zuidwestelijke zijde zijn stroken vegetatie waar te nemen.

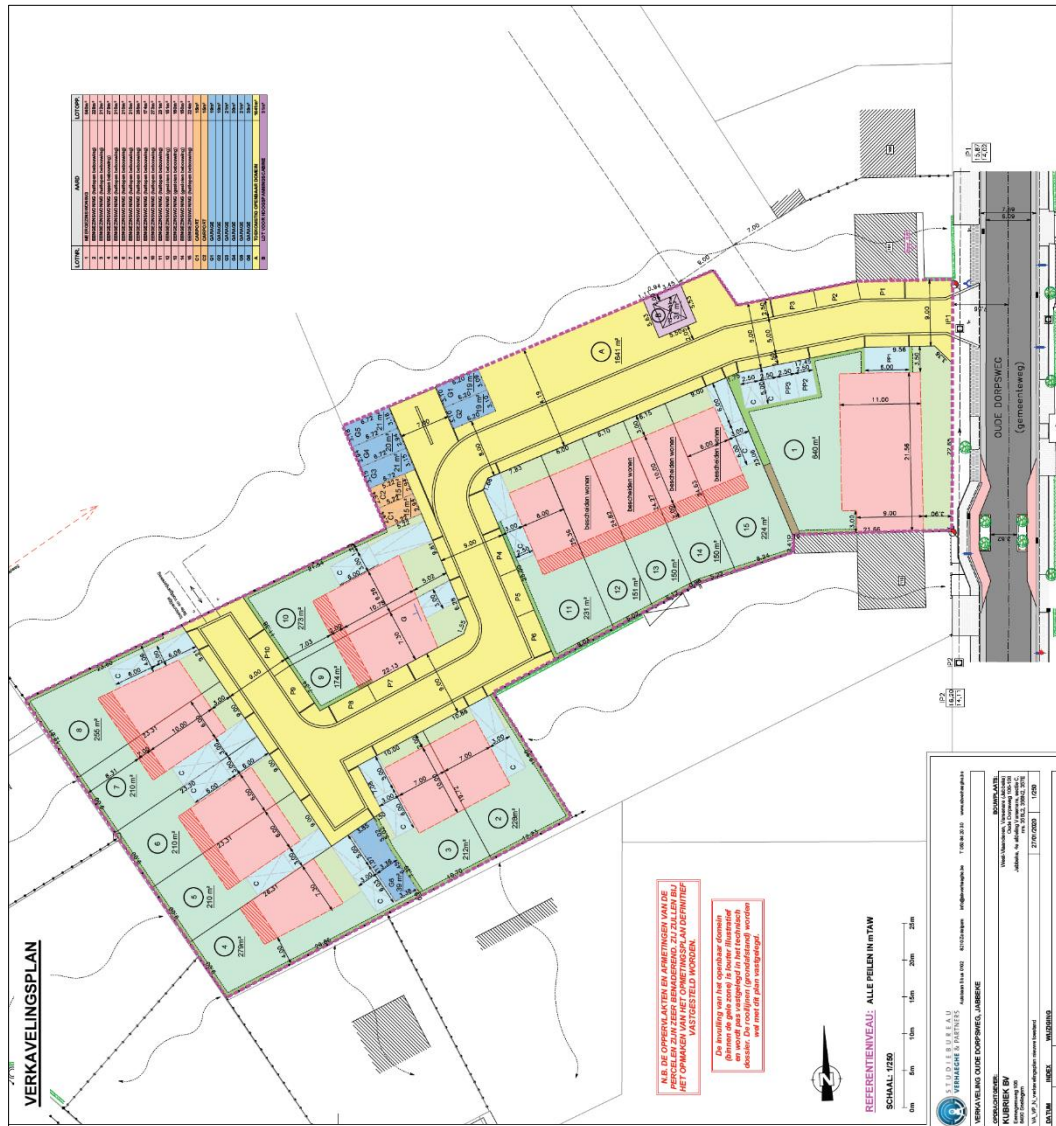

Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamn, 2019 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2.2 Ontworpen toestand

De opdrachtgever plant de realisatie van een verkaveling van 15 loten met bijhorende infrastructuur in de vorm van nutsleidingen, wegenis en groenzone aan de Oude Dorpsstraat te Varsenare.

Het lijkt geen twijfel dat alle geplande werken binnen het kader van deze ontwikkeling, het met de bouwwerken gepaard gaande werfverkeer en de eventueel toekomstige ingrepen in de individuele kavels het potentieel aanwezig bodemarchief over het volledige terrein bedreigen. Er wordt binnen deze archeologienota bijgevolg uitgegaan van een integrale versterking van het terrein.

Figuur 5: Verkavelingsplan (bron: opdrachtgever).

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.4.1 Fysisch geografische en geologische situatie

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

Bron	Informatie
Landschappelijke situering	Zandleem- en leemstreek
Tertiair	Lid van Vlierzele (Formatie van Gentbrugge)
Quartair	Type 1
Bodemtypes	ZcG, ZdG, OB
Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen	15,7 – 16 m TAW
Hydrografie	Bekken van de Brugse Polders (deelbekken: Oudlandpolder) Waterlopen: Foyeinbeek

1.4.1.1 Landschappelijke situering

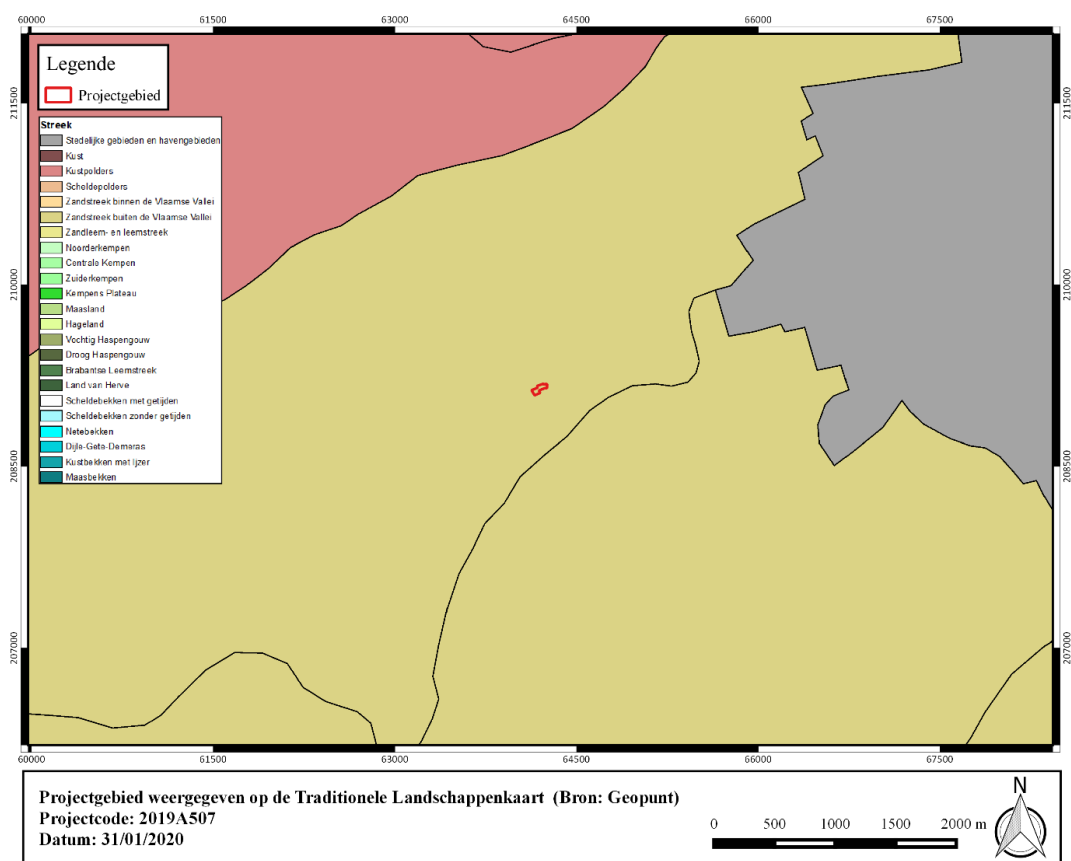
Varsenare is gelegen op de grens tussen de polders en het houtland, met als grens de spoorweg. Het noordelijke gebied sluit aan bij de Meetkerkse Moeren en wordt gekenmerkt door erg vruchtbare maar natte weilanden, gevoelig voor overstroming. De lager gelegen moerassige gebieden werden in de 17^e eeuw met beken en grachten drooggelegd. Het zuidelijke gedeelte van Varsenare dat in de zandstreek ligt, wordt gekenmerkt door bebossing en een net van kronkelende beken.

Het Quartair wordt gekenmerkt door ijstijdperiodes met grote koude en toename van het landijs, afgewisseld met warmere interglacialen. Een laatste koude periode vindt plaats tussen ongeveer 116.000 en 11.600 jaar geleden. Door de vorming van ijs lag de zeespiegel toen 120 meter lager dan nu. In de regio van het plangebied ontstond op die manier een boomloos open landschap met beperkte vegetatie. Gedurende het laatglaciaal worden de gebieden weer aantrekkelijker en tussen ca. 14.000 en 10.000 jaar geleden doen zich een tweetal klimaatsverbeteringen voor waarbij de temperaturen oplopen tot 18°C in de zomer. Regelmatig keert de koude echter terug. Gedurende deze koudere periode (Dryas) wordt een duinlandschap gevormd onder invloed van aanhoudende noordwestenwinden. Op deze manier komt de omvangrijke dekzandrug Gistel-Maldegem-Stekene tot ontwikkeling. Deze dekzandruggen blokkeren de afwatering vanuit het binnenland waardoor zich in de komvormige depressies stilstaande meren vormen.

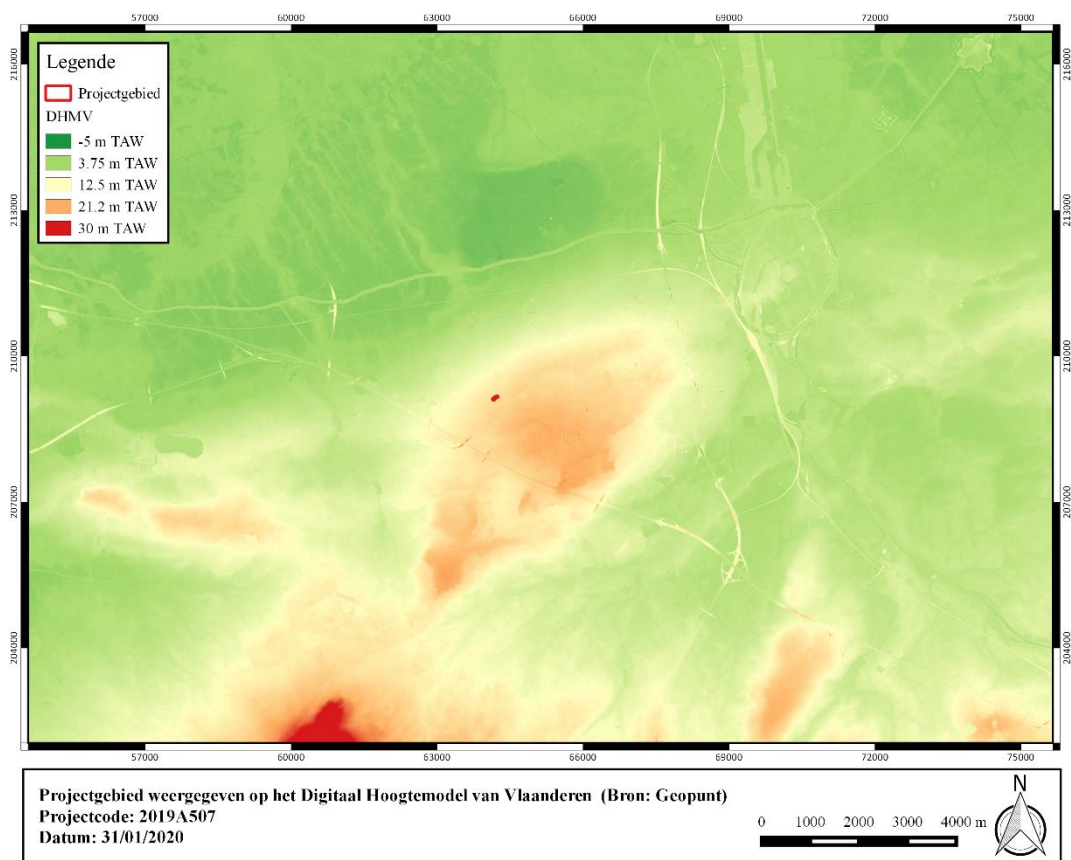
Het plangebied is gelegen op de noordelijke helling van de dekzandrug Gistel-Maldegem-Stekene, op een hoogte die schommelt tussen de 15.3 - 16 m TAW. Het terrein helt zeer licht af in noordwestelijke richting. Ten noorden van het plangebied loopt de dekzandrug uit in de kustpolders die gelegen zijn op een typische hoogte van ca. 3 – 4 m TAW. De afwatering rondom het plangebied gebeurt in essentie vanaf de dekzandrug richting de kustpolders. Ca. 270 meter ten noorden situeert zich het oost-west georiënteerd verloop van de Fonyeinbeek met haar beekvallei.

Hydrografisch is het plangebied gelegen in het Bekken van de Brugse polders, deelbekken Oudlandpolder.

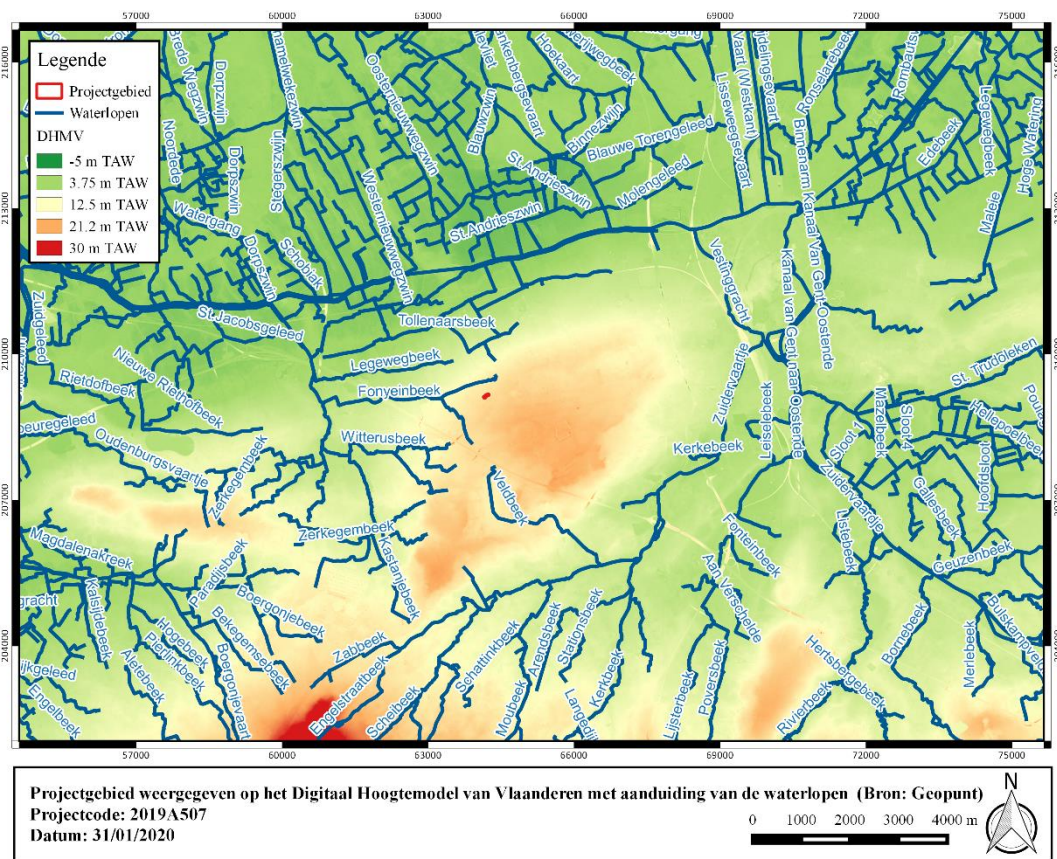

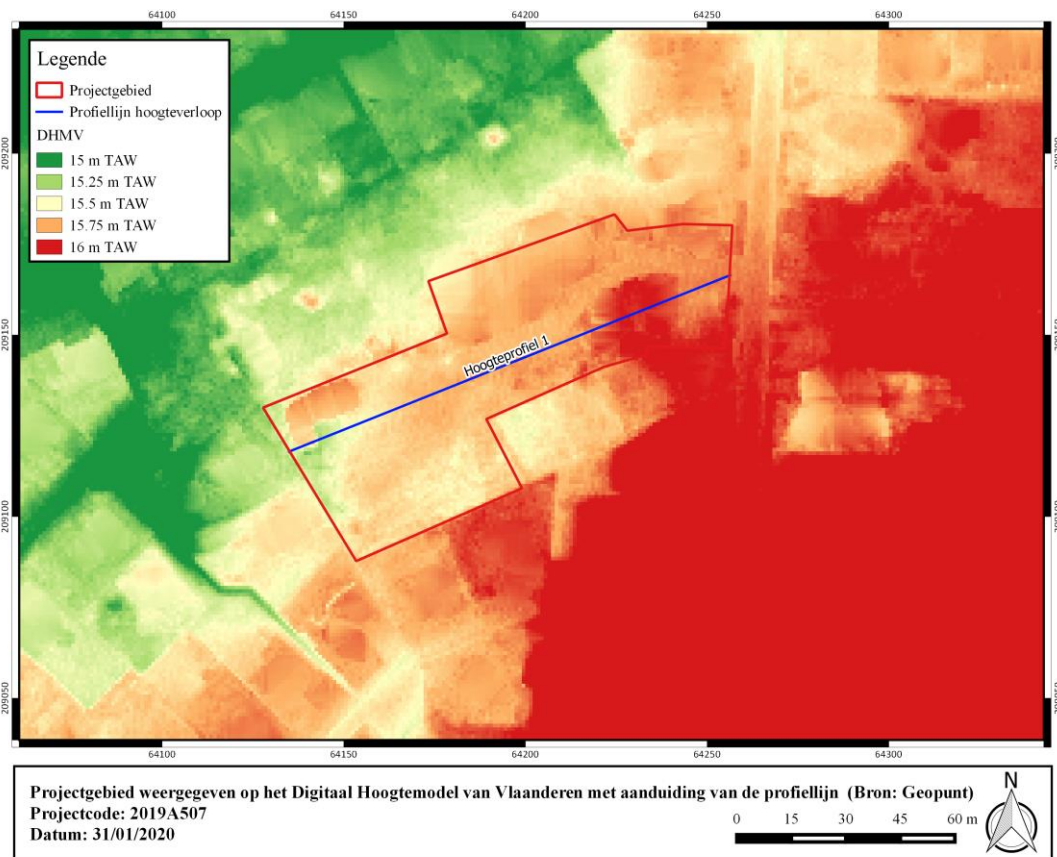
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

Figuur 7: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

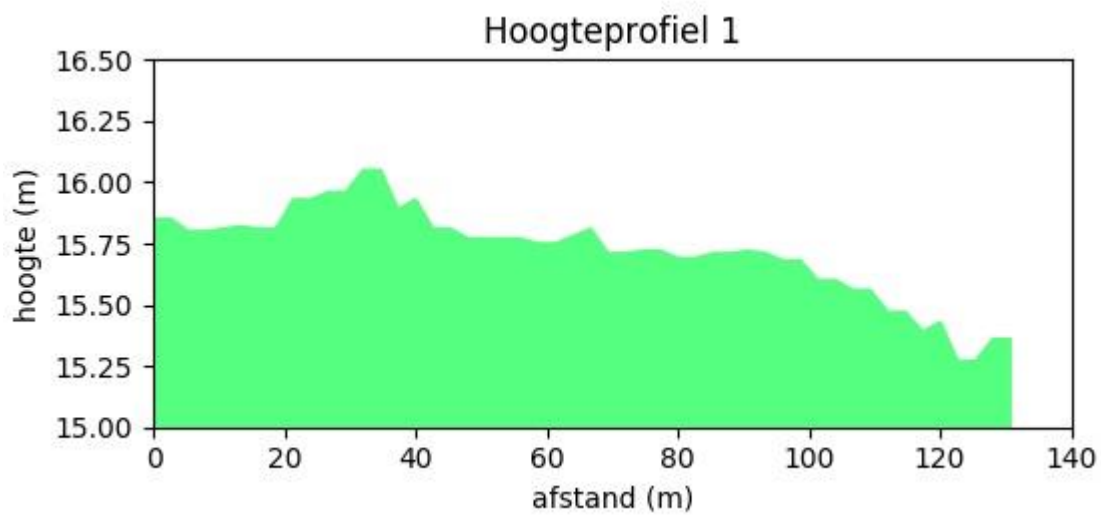

Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).

Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

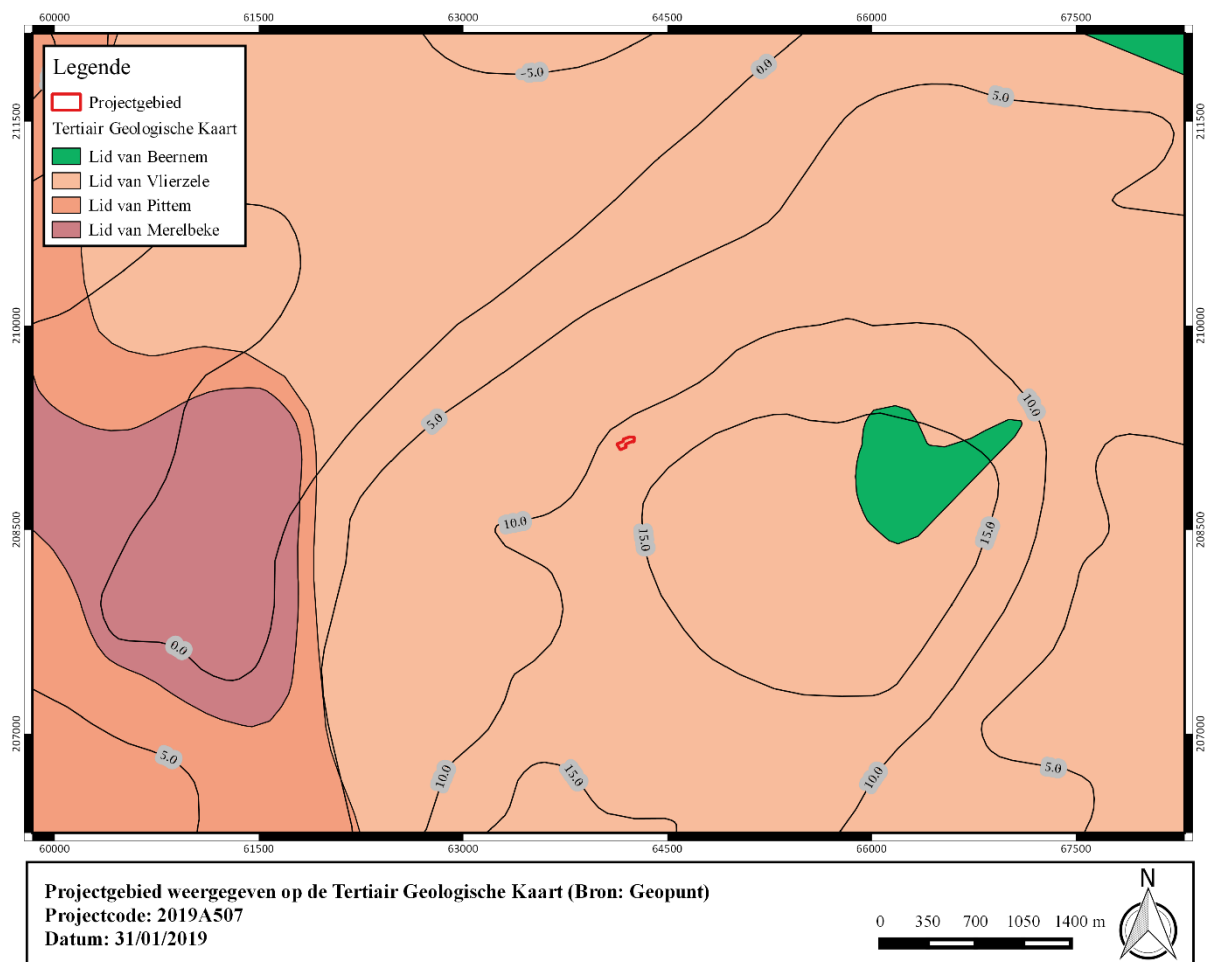

Figuur 10: Profiellijn hoogteverloop, NO-ZW (Bron: Geopunt).

1.4.1.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied bevindt zich in de **Formatie van Gentbrugge**. De Formatie van Gentbrugge bestaat uit een afwisseling van kleiïge siltige en zandige mariene sedimenten met enkele macrofossielen. Het is onderverdeeld in drie leden; van oud naar jong: het Lid van Merelbeke, het Lid van Pittem en het Lid van Vlierzele.

Het **Lid van Vlierzele** is een groen tot grijsgroen fijn zand dat een duidelijke horizontale of kruisgewijze gelaagdheid vertoont aan de top. Soms is het ook homogeen met veel tubulaties door bioturbatie. Deze zanden werden afgezet in een epicontinentale zee. Naar onder toe gaat het meestal over in een homogeen kleiïg zeer fijn zand met kleilenzen. Bovenaan kunnen ook gedifferentieerde kleilagen voorkomen met humeuze intercalaties. De afzetting bevat slechts weinig macrofossielen. Harde zandsteenbanken komen regelmatig voor en werden vroeger plaatselijk aangewend als bouwsteen.

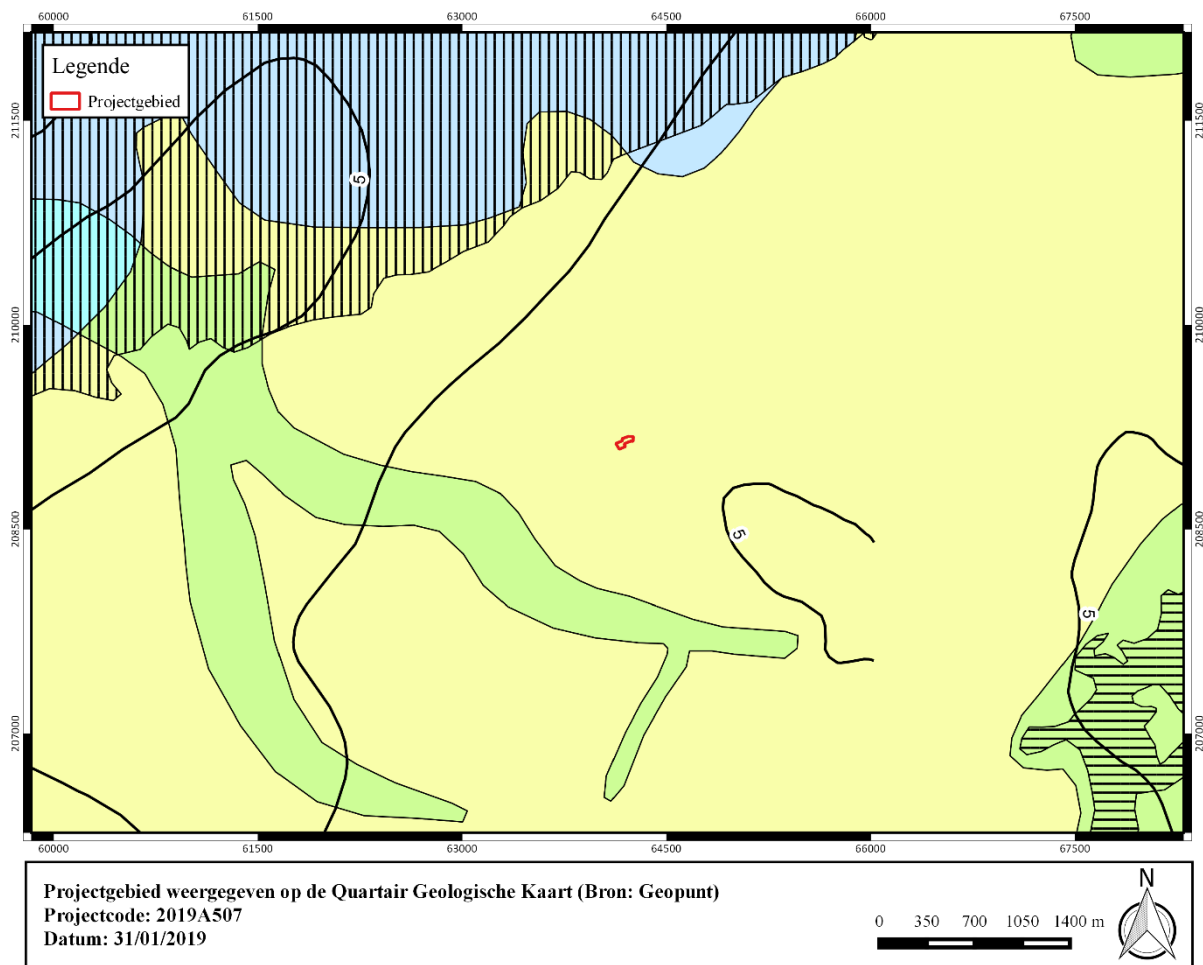

Figuur 11: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.3 Quartaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het **Quartair Type 1**. Dit type bestaat uit een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zand tot zandleem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen van het Quartair bevatten.

Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

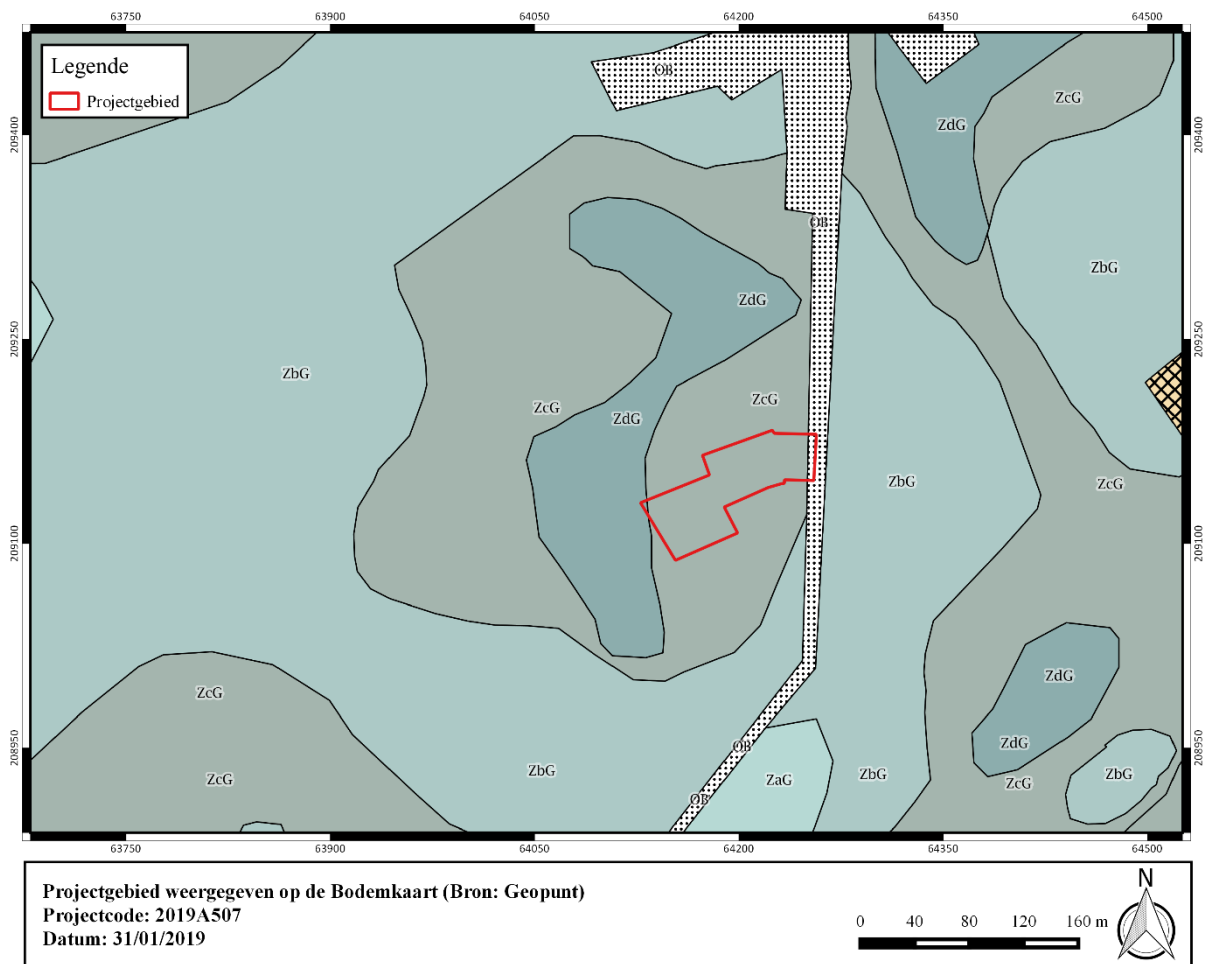
1.4.1.4 Bodenvormingsprocessen

Binnen de contouren van het plangebied kunnen drie bodemtypes geconstateerd worden.

Het bodemtype **ZcG** is een matig droge zandbodem complex. De bovengrond is donker bruingrijs, is goed humeus en 30-60 cm dik. De Podzol B is 20-30 cm dik en verbrokken in harde concretionen. De roestverschijnselen beginnen tussen 60 en 90 cm.

Het bodemtype **ZdG** is een matig natte zandbodem complex. Het is een Postpodzol met een verbrokkelde humus en/of ijzer B horizon. De roestverschijnselen beginnen in de Podzol B waardoor deze niet of nauwelijks te zien zijn. Dit is op ca. 40 tot 60 cm diepte. De roestverschijnselen worden duidelijker naar beneden toe.

Het bodemtype **OB** is een kunstmatig bodemtype waarbij de natuurlijke bodem sterk verstoord kan zijn door de aanwezige verharding of bebouwing. Hierdoor is het niet altijd mogelijk de natuurlijke bodem te herkennen.

Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).

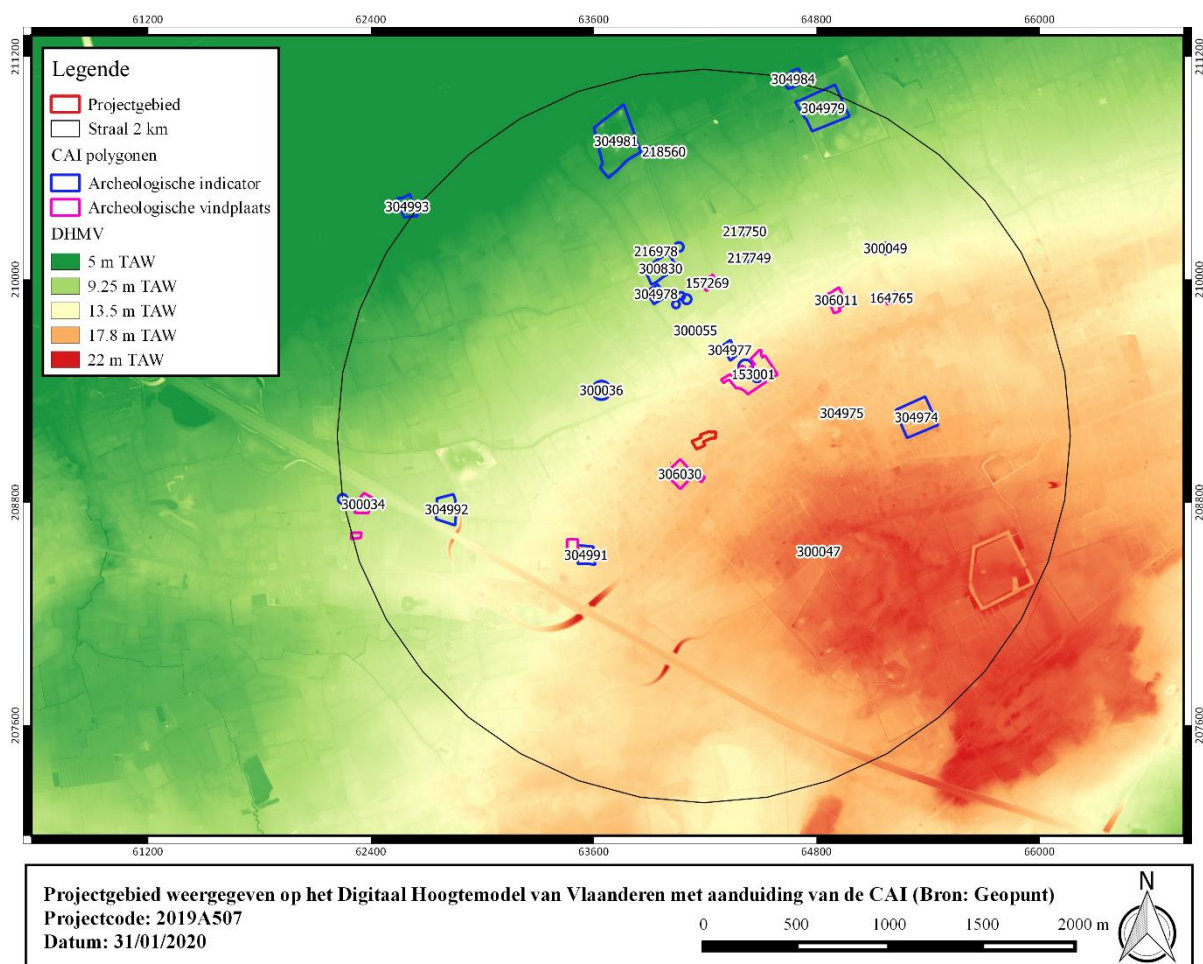

1.4.2 Historische en archeologische voorkennis

1.4.2.1 Overzicht van de gekende archeologische waarden

Binnen de grenzen van het onderzoeksgebied of op aanpalende percelen zijn geen archeologische vindplaatsen gekend. In de ruime omgeving zijn echter meerdere archeologische sites gekend. De belangrijkste vindplaats situeert zich anderhalve kilometer ten noordoosten van het onderzoeksgebied. Bij vlakdekkend onderzoek aan de Zandstraat, eveneens gelegen op de zuidelijke flank van de dekzandheuvel, werden resten aangetroffen die wijzen op een quasi doorlopende menselijke bewoning en begraving sinds de metaaltijden. Ook op andere locaties langs de zuidelijke flank van de dekzandheuvel zijn resten onderzocht van Romeinse en (vroeg-)middeleeuwse bewoning. Veldprospecties en terreinwerk in de ruime omgeving van de Oude Dorpsweg brachten ook enkele lithische artefacten aan het licht die evenzeer een indicatie vormen voor menselijke aanwezigheid in de regio tijdens de steentijden.

De beschikbare gegevens wijzen op een beduidende trefkans inzake archeologisch erfgoed. De gekende gegevens wijzen op een quasi continue menselijke aanwezigheid in de omgeving vanaf de steentijden. Onderzoek in de nabijheid wijzen op een significante bewoning sinds de metaaltijden.

Figuur 14: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

153001	Mechanische prospectie (2009), Opgraving (2010); NK: 15 meter Vroeg-Romeinse tijd: - enkele concentraties aan paalgaten (o.a. mogelijk huis of spijker) - kuil met diameter 1,6m waarin opvallend veel Romeins materiaal werd gevonden - centraal in de concentratie paalsporen werd een spoor aangetroffen met heel wat houtskool en onderaan verbrande leem --> mogelijk in verband te brengen met huishoudelijke activiteiten waterput zonder beschoeiing (mogelijk is de oorspronkelijke houten beschoeiing verdwenen of gerecupereerd na in onbruik raken) waarin voornamelijk handgevormd Romeins aardewerk werd gevonden dat plaatselijk geproduceerd werd maar ook luxeaardewerk zoals terra nigra geïmporteerd uit Noord-Frankrijk en geërnist aardewerk uit Keulen – twee grachten Bron: Decraemer, S., Hillewaert, B., Huyghe, J. & Van Besien, E. 2011: Raakvlak Jaarverslag 2010, onuitgegeven rapport, p.47-48.
157269	Mechanische prospectie; NK: 15 meter Romeinse tijd: in één van de paalgaten: Romeins aardewerk Onbepaald: gracht - paalsporen Bron: Van Besien, E. 2011: Jabbeke, Varsenare, Hof van Straten tennisterreinen, onuitgegeven rapport Raakvlak
159061	Mechanische prospectie (2011); NK: 15 meter Volle middeleeuwen: 2 grachtjes en 2 paalsporen die horen bij een vorm van perceelsafsluiting
164765	Mechanische prospectie (2012); NK: 15 meter Volle middeleeuwen: Enkele grachten, zonder andere sporen. Geïnterpreteerd als off site relict. Bron: Verwerft D., Lambrecht G. 2012: Resultaten archeologisch proefonderzoek De Manlaan 12, Brugge.
300034	Controle van werken (1995); NK: 15 m Later ijzertijd: grachten, spijker. Midden-Romeinse tijd: vierpostenconfiguratie, tracé van aarden weg met karrensporen, nederzettingssporen in verband te brengen met huisplattegrond.
300055	Controle van werken (1992); NK: 150 meter

	13de eeuw: aardewerk - Oorspronkelijk afkomstig uit de vullingspakketten van een gracht. Staat vermoedelijk in verband met de laatmiddeleeuwse voorloper van de vlakbij gelegen Bakeroothoeve, die teruggaat tot de 16de eeuw en volledig werd opgeruimd (inclusief de funderingen) ten behoeve van de nieuwe verkaveling. Bron: Hollevoet, Y. 2002, Waar Jabbeek en Zandstraat elkaar kruisen. Archeologische waarnemingen en vondsten in het Jabbeekse, in: Brugs Ommeland, 42/1, p. 32-54.
305148	Controle van werken (1981); NK: 15 meter Late middeleeuwen: afvalput/beerput
306011	Opgraving (1995); NK: 15 meter Steentijd: Eén kern buiten context aangetroffen. - Enkele vuursteenfragmenten in de vullingspakketten van de middeleeuwse sporen. Midden-Bronstijd: vlakgraf - Restanten van een vroegere grafheuvel. Circulair spoor, plaatselijk verstoord door middeleeuwse bewoningssporen, waaronder de resten van een waterput. De buitendiameter van de gracht bedroeg 25 m, deze werd weinig onderbroken. Een ondiep spoor met verbrand menselijk bot binnen het circulair spoor, niet centraal in de veronderstelde grafheuvel, misschien een secundaire bijzetting. Vondstmateriaal uit de grachtvulling: enkele aardewerkfragmenten (dikwandig en verschaald met schelpengruis). Late bronstijd: poel - Ovale structuur met humeuze vulling, mogelijk de restanten van een poel. Vondstmateriaal: enkele scherven (fragmenten van een vrij grote pot/beker), stukken gebakken klei en brokken natuursteen (met sporen van polijsting). Late ijzertijd: Gracht die over 20 m kon gevolgd worden (ten noordoosten van het circulaire spoor). Vondstmateriaal: heel wat aardewerkfragmenten, o.m. van een pot met zgn. Kalenderbergversiering, geknikte schaal en een bekertje. Late ijzertijd: nederzetting Een aantal kleine paalsporen - drie rechthoekige structuren.- tweede grachttracé van ca. 25 m - restanten van een rechthoekige constructie van 7,5 x 2,5 m, gevormd door 5 paar paalsporen - twee plattegronden van vierpostenspiekers, 1,25 x 1,50 m en 1,50 x 1,50 m - vrij grote, diepe kuil, mogelijk voor het putten van water. Vondstmateriaal -fragmenten van een pot/kom met vingertopindrukken op de rand (paalsporen) -fragmenten handgevormd aardewerk (rechthoekige structuren) -grote hoeveelheden aardewerkfragmenten afkomstig van grote potten met ruw besmeten buitenwand (gracht) -enkele aardewerkfragmenten in zgn. prehistorische techniek (paalsporen).

	Vroeg-Romeinse tijd: hoeve - Greppeltje, rechthoekig en tweeschepig gebouwplattegrond (vermoedelijk met zadeldak), tweeschepig gebouw, kuil, gracht- of sloottracés en waterput. Vondstmateriaal: gewoon gebruiks aardewerk (handgevormd en een grove schelpengruisverschraling of aardewerk verschaald met kwarts), terra nigra, fragmenten secundair verbrand materiaal, houtskoolfragmenten en driehoekige weefgewichtjes. Merovingische periode: nederzetting - houten constructies: eenschepige woonhuizen, stallingen, opslag- en/of werkplaatsen. Greppels en grachten, kuilen, resten van 17 houten waterputten en een gedempte poel. Vondstmateriaal: -aardewerkfragmenten: lokaal vervaardigd of geïmporteerd (Rijnland of het noorden van Frankrijk) -glas: minieme wandscherfjes groenig glas -onbewerkte natuursteen: brokken lokale zandsteen, bewerkte natuursteen: fragmenten van maalstenen in tefriet (Eifelbasaltlava), slijpstenen -ijzeren voorwerpen: ankersleutel, mes, pijlpunt -brons- of koperen mantelspelden -slakkig materiaal (ambachtelijke nijverheid of verbranding van koeienmest?) -Romeins bouwpuin: tegulae en imbrices met sporen van secundaire verbranding -organisch materiaal: enkele sterk gefragmenteerde tanden, overwegend van rund en paard Vlakgraf - grafzone verstoord door middeleeuwse sporen. Vijf structuren die een rechthoekige afmeting hebben. In 3 ervan werden sporen aangetroffen van een houten bekisting. In 1 werden sporen van een menselijk skelet gevonden, heel slecht bewaard door de zuurtegraad van de grond. Lengte van de structuren schommelt tussen 1,80 en 2,40 m, 4 zijn oost-west georiënteerd, 1 ervan noord-zuid. Volle middeleeuwen: Twee grote paalkuilen met een duidelijk paalspoor, vermoedelijk van een drieschepig gebouw.- Uitbraakkuil van een houten waterput. - Aanzet van een grachttracé. - Karrensporen, min of meer parallel met de vroegmiddeleeuwse gebouwplattegronden. In één geval betreft het resten van een holle weg. Late middeleeuwen: grachtstructuur Nieuwe tijd: Enkele ronde of vierkante structuren, waar in het verleden vermoedelijk fruitbomen zijn aangeplant. Kleine en middelgrote structuren met humeuze vulling, mogelijk betreft het oude zandwinningskuiltjes of putjes gegraven voor de aanleg van een haag. Sporen van geringe omvang, met onregelmatig grondplan en humeuze vulling, vermoedelijk te relateren met de aanplanting van struiken en bomen, sporen van een bevoeiingssysteem en enkele oude gracht- en greppeltracés en funderingen van een serre van 10 x 21 m. 20ste eeuw: Oorlogshelm van een type dat zowel in WO I als in WO II door het Belgische leger werd gebruikt. - Aangetroffen in de postmiddeleeuwse zandwinningskuiltjes.
--	--

	Bron: Hollevoet, Y. 2002, d'Hooghe Noene van midden Bronstijd tot volle middeleeuwen. Archeologisch onderzoek in een verkaveling langs de Zandstraat te Varsenare (gem. Jabbeke, prov. West-Vlaanderen), in Archeologie in Vlaanderen, VI, p. 161-189. & Bourgeois, J., Bourgeois, I. & Cherretté, B. 2003: Bronze Age and Iron Age settlements in Belgium. An overview In: Bourgeois, J., Bourgeois, I. & Cherretté, B. (eds.), Bronze Age and Iron Age Communities in North-Western Europe, 175-299
306030	Controle van werken (1992); NK: 250 meter Vroege middeleeuwen: wandscherf van een Merovingische biconus - Twee vrij grote en diepe structuren (uitbraaksporen van waterputten), één structuur bevatte een fragment van een maalsteen uit het Eifelgebied. Kuiltje met houtskoolrijke vulling, bevatte een fragment van zgn. grass-tempered ware. Een aantal sporen leverde geen vondsten op. Vermoedelijke aanwezigheid van een vroegmiddeleeuwse nederzetting.

II. Archeologische indicatoren

Historisch-cartografische en iconografische data

304974	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
304975	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
304977	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
304978	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
304979	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
304981	Indicator cartografie; NK: 15 meter Volle middeleeuwen: site met walgracht
304984	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
304991	Indicator cartografie; NK: 15 meter

	Late middeleeuwen: site met walgracht
304992	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
304993	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht

Metaaldetectie

213125	Metaaldetectie (2017); NK: 15 meter 18 ^e eeuw: munten
215373	Metaaldetectie (2017); NK: 15 meter Karolingische periode: speld
215446	Metaaldetectie (2017); NK: 15 m 16 ^{de} eeuw: fragment in gegoten koperlegering: beentje van een prikkandelaartje, te dateren 15de-16de eeuw.
216974	Metaaldetectie (2017); NK: 15 m Karolingische periode: Denier: Karel de Kale (864 - 877) of (wellicht) Karel de Eenvoudige (898 - 923) Materiaal: zilver Massa: 0,73 g Diameter: ca 21 mm Slagplaats: Quentovic v.z.: + GRATIA D I REX met een centraal monogram van Karel k.z.: + QVVENTOVVIC met een centraal kruis en twee bezanten.
216977	Metaaldetectie (2017); NK: 15 meter Karolingische periode: gelijkarmige fibula.
216978	Metaaldetectie (2015); NK: 15 meter Karolingische periode: gelijkarmige fibula.
216979	Metaaldetectie (2017); NK: 15 meter Merovingische periode: munten
216989	Metaaldetectie (2017); NK: 15 meter Volle middeleeuwen: stijgbeugelriembeslag type Williams klasse B type 3. Het stijgbeugelbeslag heeft een licht gekromde vorm en is in het midden versierd met de kop van een angstaanjagend fabeldier en vele doorboringen rondom.
217100	Metaaldetectie (2017); NK: 15 meter

	Merovingische periode: met cirkels versierde gespplaat met drie bolkoprevetten. Vorm van een paardenkop.
217749	Metaaldetectie (2017); NK: 15 meter Karolingische periode: fibula
217750	Metaaldetectie (2017); NK: 15 meter Karolingische periode: fibula
218560	Metaaldetectie (2018); NK: 15 meter 20 ^{ste} eeuw: 4 Duitse gasbommen.
218617	Metaaldetectie (2017); NK: 15 meter Late middeleeuwen: leliefragmentje van een bronzen kroonluchter.

Toevalsvondst

300037	Toevalsvondst; NK: 15 meter Romeinse tijd: aardewerk
--------	---

Veldprospectie

300047	Veldprospectie (1993); NK: 250 meter Steentijd: silexafslag
300049	Veldprospectie (1993); NK: 250 meter Steentijd: fragment van een gepolijste vuurstenen bijl.

Onbepaald

300036	Onbepaald; NK: 250 meter Romeinse tijd: een weinig aardewerk
300830	Onbepaald archeologisch onderzoek; NK: 250 meter Late IJzertijd: Twee woonhaarden (of 'fonds de cabanes'). Schervenmateriaal, maalsteenfragment.

1.4.2.2 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

Tussen ca. 35.000 en 14.000 v. Chr. neemt de koude toe en is er geen sprake meer van bewoning in de regio rond Brugge. Het gebied wordt opnieuw aantrekkelijk vanaf het laatglaciaal. Het klimaat is echter nog niet standvastig en tijdens koudere periodes wordt een typisch duinenlandschap gevormd. Onder invloed van aanhoudende noordwestenwinden waaien dekzandruggen op, zoals de rug van Meetkerke over Koolkerke en Aardenburg, en de omvangrijke rug van Gistel, over Brugge, naar Maldegem. Op het einde van de oude steentijd treft men in de regio meer aanwijzingen voor menselijke aanwezigheid aan.

Vanaf 10.000 v. Chr. vindt er een algemene en definitieve opwarming plaats. Gedurende het mesolithicum (10.000 – 5.000 v. Chr.) trekken jager-verzamelaars door het landschap en vestigen zij zich op de hogere dekzandruggen. Vanaf het neolithicum is er een geleidelijke overgang naar een sedentair bestaan. Als locatie kiest de mens logischerwijs voor de drogere gronden. De locatie van het plangebied op de overgang van de dekzandrug en de kustvlakte, moet een zekere aantrekkingskracht gehad hebben op jager-verzamelaars.

Omstreeks 3500 v. Chr. vertraagt de zeespiegelrijzing en geraken delen van het wad dermate opgeslibd dat ze niet meer zo geregeld overspoeld worden door het getij. Met uitzondering van de openingen ter hoogte van het latere Zwingebied en de vallei van de Ijzer wordt de kustvlakte afgesloten van de zee. Tegen 1000 v. Chr. is de hele kustvlakte een veenlandschap geworden. De hoogste delen van de beboste dekzandruggen en landduinen steken nog boven het veenpakket uit. De archeologische informatie over de bronstijd vertaalt zich vooral in de aanwezigheid van circulaire structuren. Aan d'Hooghe Noene, ruim 1 km ten noorden van het plangebied zijn op een vergelijkbare landschappelijke ligging restanten van een dergelijke grafcirkel vastgesteld.

Nog voor het begin van de jaartelling begint een periode van kusterosie. In de omgeving van het plangebied zijn talrijke nederzettingssporen vastgesteld uit de late ijzertijd, langs de weg van Oudenburg naar Aardenburg. Naast een aantal grachten kwamen restanten van een tweetal kleine houten gebouwen aan het licht. Ook tal van ander archeologisch onderzoek wijst op menselijke aanwezigheid in de regio van het plangebied gedurende de (late) ijzertijd.

In de Romeinse periode is de plaats waar het latere Varsenare zal groeien gelegen in de noordelijke periferie van de civitas Menapiorum. Deze civitas heeft Cassel als hoofdplaats. Het tracé over Cassel-Velzeke-Tienen-Tongeren is de belangrijkste verbinding gedurende het Hoge Keizerrijk. Vanuit de hoofdplaats van de civitas Menapiorum vertrekken een aantal wegen die het gebied ontsluiten. Een diverticulum van de baan Cassel-Doornik vertrekt van het gehucht Steenvoorde en loopt over Poperinge tot Brugge waar ze aansluit bij de Zandstraat. Deze weg verbindt de twee centra waaruit later Oudenburg en Aardenburg zullen ontstaan. Het plangebied situeert zich precies ten zuiden van deze weg.

De hoger gelegen zone op de noordelijke helling van de dekzandrug op de rand van de kustvlakte, moet een zeer strategische plaats geweest zijn voor vroege landbouwers of als een uitvalsbasis voor zoutwinning- of ontginningsactiviteiten in de kustvlakte. De ligging nabij de weg tussen Oudenburg en Aardenburg indiceert een nog hogere verwachting naar bewoningssporen uit de IJzertijd en de Romeinse periode. De menselijke aanwezigheid in deze periodes wordt bevestigd door tal van archeologisch onderzoek in de directe omgeving van het plangebied.

De eerste nederzettingen in het kustgebied komen vermoedelijk voor vanaf de 7^e eeuw. De mariene invloed reikte niet verder dan de grote zandrug van Gistel-Maldegem-Stekene, dus de

bewoning gedurende de vroege middeleeuwen is vooral op deze zandrug – op het raakvlak tussen twee landschappen – terug te vinden. Het plangebied zelf situeert zich binnen de pagus Flandrensis. In de omgeving van het plangebied wijzen een ruim aantal vroegmiddeleeuwse vondsten op menselijke aanwezigheid in de vroege middeleeuwen.³

Het dorp Varsenare ontstond op de kruising van twee belangrijke tracés, met name de Oudenburgweg en de Westernieuweg. De eerste vermelding is als Fresnere in 1003 in een oorkonde naar aanleiding van een schenking aan de Sint-Pietersabdij te Gent. Bij de inpoldering van het gebied rond het Zwin werd Varsenare ingedeeld bij de Watering van Blankenberge en de Watering van de Meetkerkse Moere. Cartografische indicatoren wijzen op verspreide hoevebouw gedurende de late middeleeuwen. Langs de Westernieuweg zijn nog steeds een vijftal prachtige hoeves gelegen, die allemaal kunnen bogen op een vroegste vermelding in de 15de of de 16de eeuw.

Gedurende de middeleeuwen was Varsenare ingedeeld in twee grote, afzonderlijke ambachten (het ambacht Straten en het ambacht Varsenare). In 1488 werd het dorp verwoest door de troepen van Maximiliaan van Oostenrijk. Ook tijdens de godsdiensttroebelen gedurende de 16de eeuw blijft het dorp niet van oorlogsellende gespaard. Vanaf de 17de eeuw werd Varsenare een schakel in de handelsbedrijvigheid van het Brugse Vrije door haar ligging bij het aangelegde kanaal Brugge-Oostende.

In de 19de eeuw speelden een aantal adellijke en andere vooraanstaande families een belangrijke rol in Varsenare. Zij leverden niet alleen burgemeesters voor de gemeente, maar lieten tevens op hun uitgebreide domeinen gebouwen optrekken die de gemeente nog steeds kenmerken.⁴

³ Hillewaert, B. Hollevoet, Y. & Ryckaert, M. 2011. Op het Raakvlak van twee landschappen: de vroegste geschiedenis van Brugge, 175 p.

⁴ Inventaris Onroerend Erfgoed

1.4.2.3 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

Ter bestudering van het projectgebied worden hieronder een aantal historische kaarten in beschouwing genomen. Deze kaarten zijn momentopnamen doorheen de geschiedenis en verschaffen ons inzicht in de bebouwingshistoriek van het desbetreffende projectgebied.

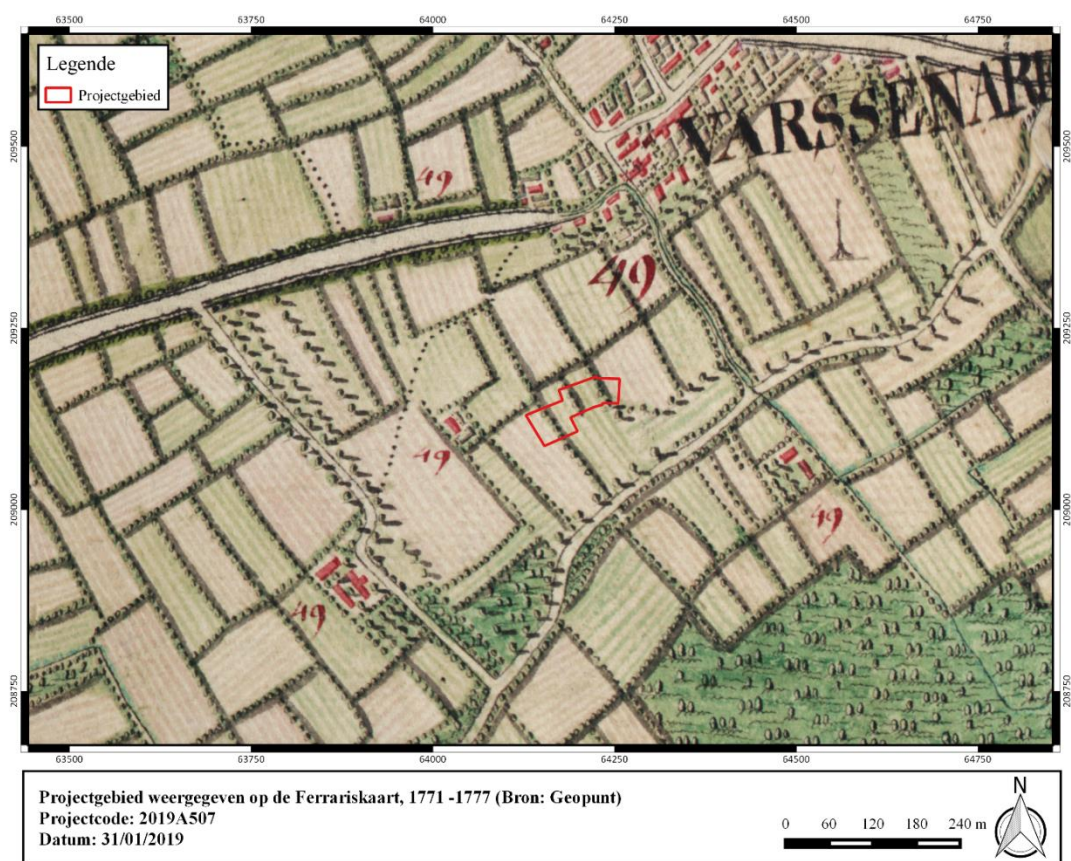
De Heraldische Kaart van het Brugse Vrije (1597) geeft geen bebouwing weer binnen de projectgrenzen.

De Ferrariskaart karteert het plangebied integraal als akker gelegen op ca. 300 meter ten zuidoosten van Varsenare. Het verloop van de huidige Oude Dorpsweg is nog niet op de kaart weergegeven. Precies ten noorden van het plangebied is duidelijk het oud tracé van de Zandweg waar te nemen.

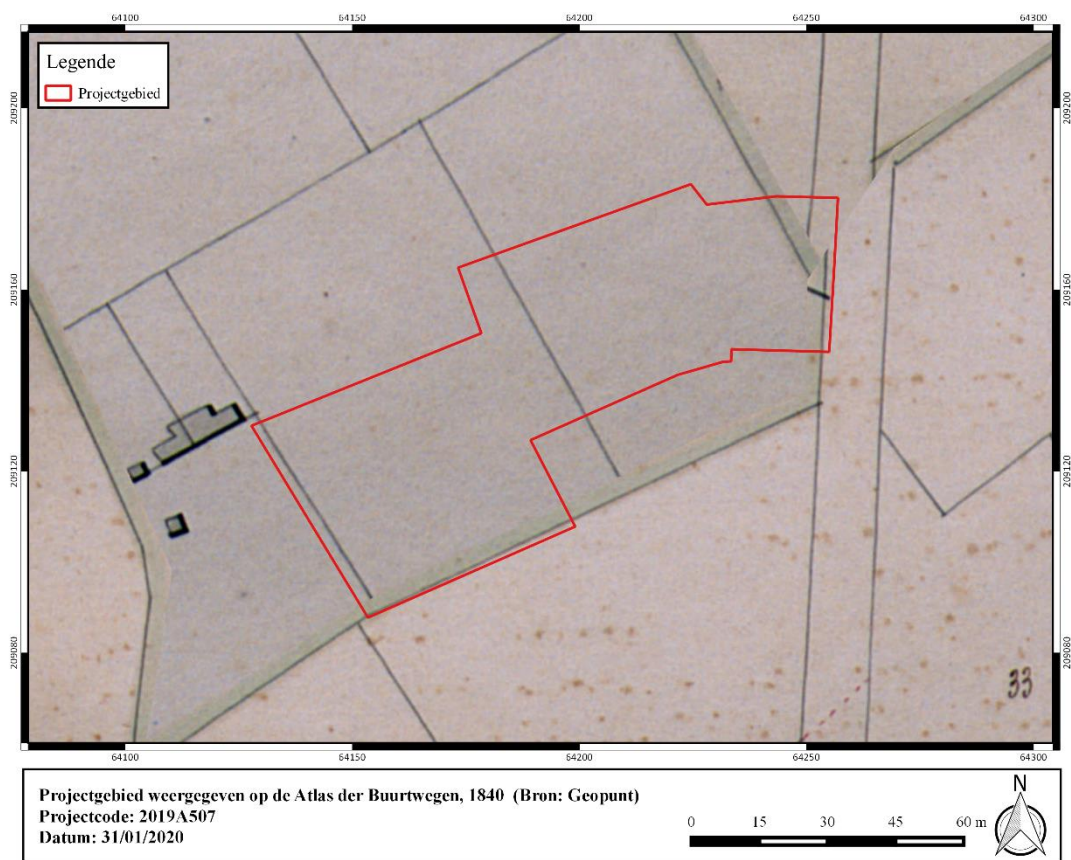
De 19e eeuwse cartografische indicatoren geven tevens geen bebouwing weer binnen de projectgrenzen. Op de kaarten is wel het verloop van de Oude Dorpsweg waar te nemen.

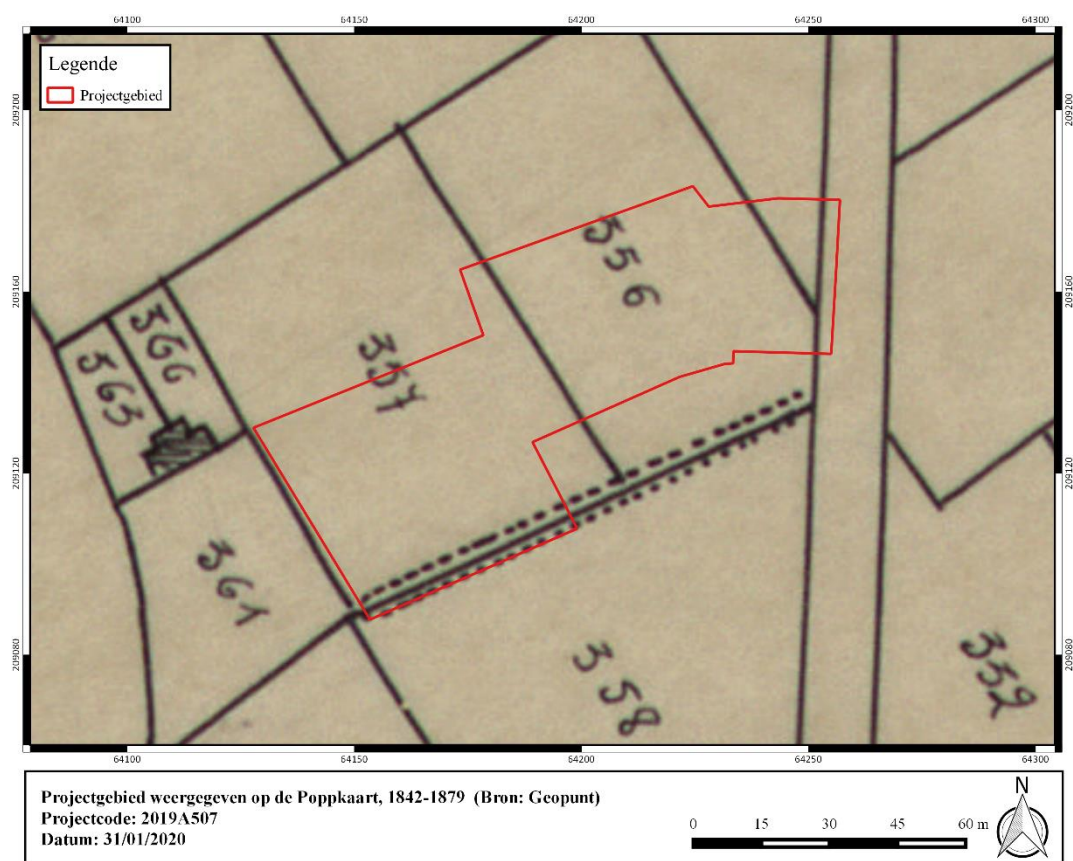
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Heraldische Kaart van het Brugse Vrije, kopie van Pieter Claeissens, 1597 (Bron: Kaartenhuis Brugge).

Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

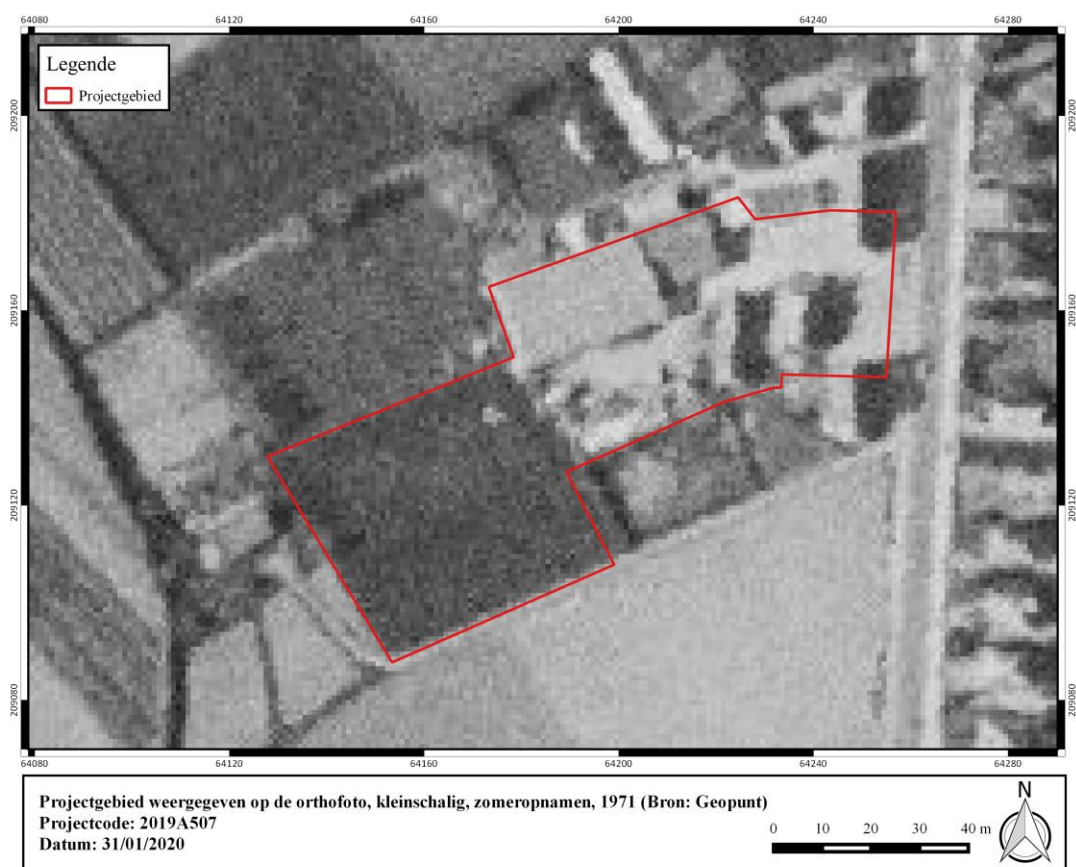

Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).

1.4.2.4 Huidige gebruik en verstoringen

De orthofotosequentie geeft een beperkte evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contour van het plangebied gedurende de laatste decennia.

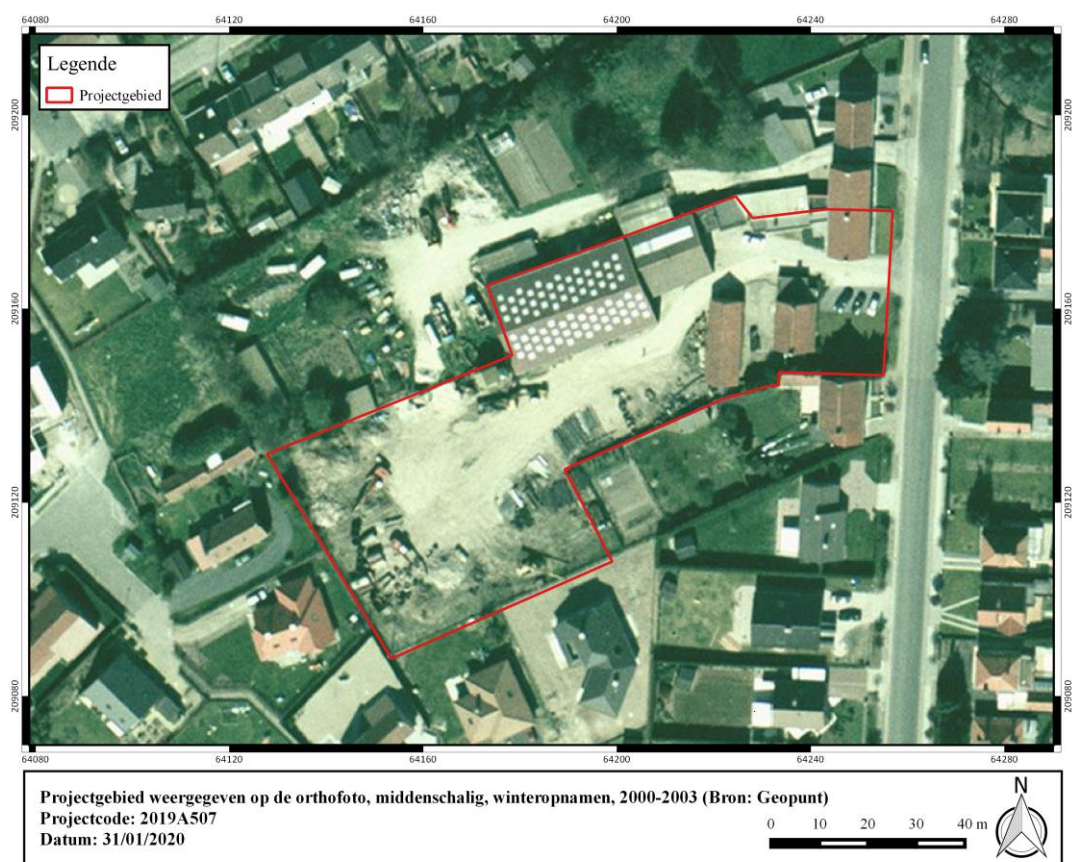
Tot 1946 was ter hoogte van het plangebied een boerderij gelegen. In 1946 werd deze boerderij gesloopt en werden de terreinen ingenomen door het aannemingsbedrijf Moneyne BVBA. Op basis van de beschikbare OBO's kan de verstoring van het terrein binnen een archeologische context niet aangetoond worden. Desalniettemin zijn op de orthofotosequentie zeer duidelijke sporen van vergraving waar te nemen. Op de orthofoto van 1971 is de bebouwing in het oostelijk deel van het plangebied reeds waarneembaar. Het westelijk deel van het plangebied is in gebruik als akker of weiland. Vanaf de orthofoto van 1979-1990 zijn duidelijke sporen van stockage en bandentractie waar te nemen in de westelijke sector van het plangebied. Deze sporen zijn zichtbaar tot en met de orthofoto van 2017. Op heden is een groot deel van het westelijke terreindeel verhard.

Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

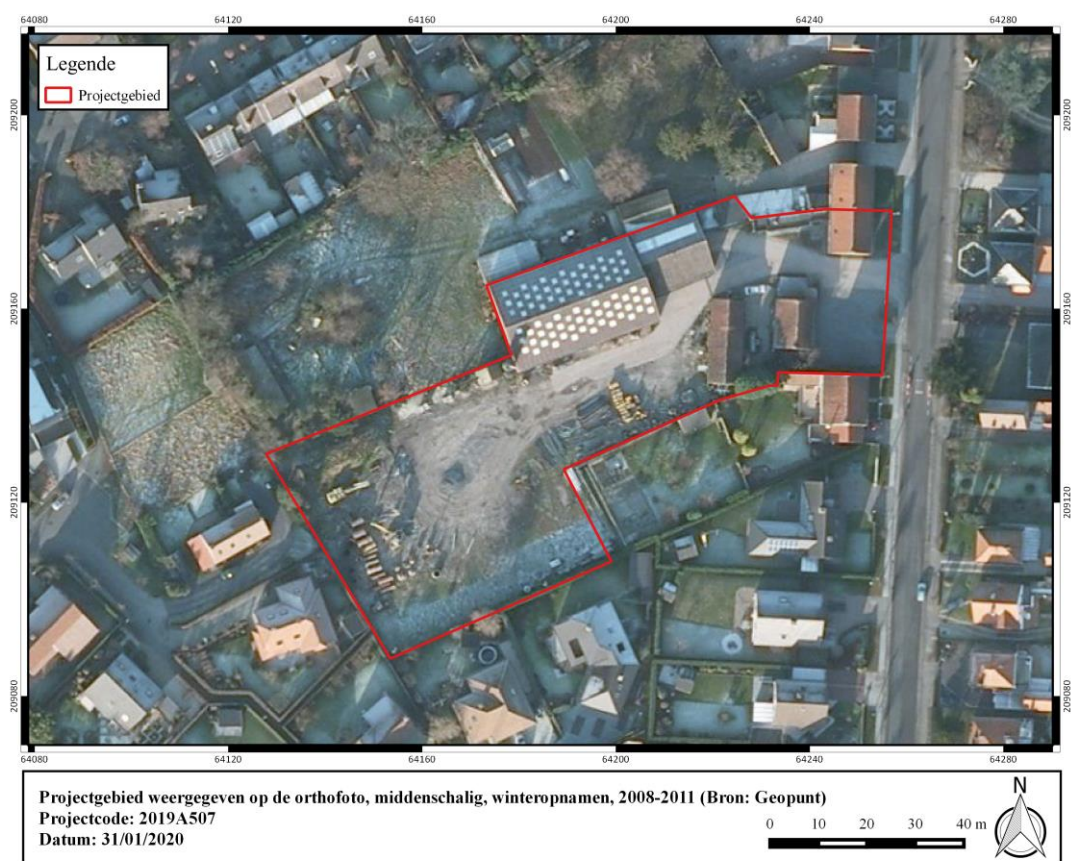

Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1989 (Bron: Geopunt).

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

De opdrachtgever plant de realisatie van een verkaveling aan de Oude Dorpsweg 16 te Varsenare, deelgemeente van Jabbeke. Het onderzoeksgebied is ca. 5440 m² groot en wordt heden voor het grootste deel ingenomen door bebouwing en verharding. Deze infrastructuur wordt gesloopt in functie van de geplande ontwikkeling.

Varsenare situeert zich op de overgang van de zandstreek in het zuiden en de kustpolders in het noorden. Het onderzoeksgebied bevindt zich op de noordelijke flank van de grote dekzandrug die loop van Gistel tot Verrebroek. De omgeving helt dan ook af van het zuidoosten richting het noordwesten. De Quartairgeologische kaart geeft een profielopbouw weer van eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen tot vroeg-Holoceen die rusten op de Tertiaire sequentie. De bodem bestaat uit matig nat tot matig droog zand waarbij op het overgrote deel van het onderzoeksgebied delen van de gevormde Podzol aanwezig kunnen zijn. Onderzoek heeft aangetoond dat de grote dekzandrug tijdens de steentijden regelmatig werd gefrequentieerd tijdens het finaal-paleolithicum/vroeg-mesolithicum. Problematisch voor de bewaring van eventuele resten uit de steentijden is de aanwezige bebouwing en verharding, evenals de noodzakelijke sloopwerken. Mogelijk is na bouwrijp maken van het terrein het bodemarchief dermate verstoord dat verder onderzoek niet langer zinvol kan zijn. Op het terrein zijn in 2005 en 2012 reeds een oriënterend bodemonderzoek uitgevoerd, hieruit kan helaas geen informatie met betrekking tot archeologische bewaringscondities afgeleid worden. In de eerste plaats zal een landschappelijk bodemonderzoek de bodemopbouw, bewaringscondities m.b.t. artefactensites en verstoringsgraad moeten evalueren.

Cartografische bronnen wijzen op een ruraal karakter van de omgeving. Op de Ferrariskaart is ter hoogte van het onderzoeksgebied een gebruik als akkerland aangegeven. Het terrein bevindt zich een 250-tal meter ten zuiden van de historische kern van Varsenare. Op 19^e-eeuwse bronnen is weinig tot geen evolutie op te merken binnen de contouren van het onderzoeksgebied. Op de orthofotosequentie is te zien hoe het westelijk terreindeel stelselmatig wordt ingepalmd door verharding. De oostelijke sector is reeds bebouwd op het oudste luchtbeeld.

Binnen de grenzen van het onderzoeksgebied of op aanpalende percelen zijn geen archeologische vindplaatsen gekend. In de ruime omgeving zijn echter meerdere archeologische sites gekend. De belangrijkste vindplaats situeert zich anderhalve kilometer ten noordoosten van het onderzoeksgebied. Bij vlakdekkend onderzoek aan de Zandstraat, eveneens gelegen op de zuidelijke flank van de dekzandheuvel, werden resten aangetroffen die wijzen op een quasi doorlopende menselijke bewoning en begraving sinds de metaaltijden. Ook op andere locaties langs de zuidelijke flank van de dekzandheuvel zijn resten onderzocht van Romeinse en (vroeg-)middeleeuwse bewoning. Veldprospecties en terreinwerk in de ruime omgeving van de Oude Dorpsweg brachten ook enkele lithische artefacten aan het licht die evenzeer een indicatie vormen voor menselijke aanwezigheid in de regio tijdens de steentijden.

De beschikbare gegevens wijzen op een beduidende trefkans inzake archeologisch erfgoed. De gekende gegevens wijzen op een quasi continue menselijke aanwezigheid in de omgeving vanaf de steentijden. Onderzoek in de nabijheid wijzen op een significante bewoning sinds de metaaltijden. Vooralsnog zijn tijdens het bureauonderzoek geen argumenten aan het licht gekomen waardoor aangenomen kan worden dat het terrein vrij is van archeologische resten. Echter is het onderzoeksgebied grotendeels bebouwd en verhard. De impact hiervan op het bodemarchief is ongekend. In de eerste plaats zal een landschappelijk bodemonderzoek na de sloopwerken de bodemopbouw, bewaringscondities m.b.t. artefactensites en de verstoringsgraad moeten evalueren. Mogelijk kan bij verder onderzoek niet langer enige

kenniswinst verwacht worden. Blijkt daarentegen dat lokaal bodemhorizonten aanwezig zijn die kunnen wijzen op mogelijk gunstigere bewaringscondities, dan is een verkennend archeologisch booronderzoek aangewezen. In het geval van een positieve staalname kan dit onderzoek aangevuld worden met een waarderend booronderzoek en/of proefputten. In functie van resten van bewoning, begraving of andere activiteiten in de vorm van bodemsporen is een proefsleuvenonderzoek de meest geschikte onderzoeksmethode.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2019

AGIV

Cartesius

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Kaartenhuis Brugge

HILLEWAERT, B. HOLLEVOET, Y. & RYCKAERT, M. 2011. Op het Raakvlak van twee landschappen: de vroegste geschiedenis van Brugge, Brugge, 175 p.

VAN RANST, E. & SYS, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

